

Observatoriu ese de doue ori in septembra, M^a reurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis u post'a in lainsrul monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singurati se dau cate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Nr. 42.

Sibiu, Sambata 24/5 Juniu.

1880.

Relatiunile de proprietate in Transilvani'a.

Advocatii romani isi facura deunadi datoria patriotică. Viitorulu le va dā dreptu in contra ministeriului actuale si a comisiunei dietale. Cestiunile urbariali se tractéda si astadata in B.-Pest'a din punctu-de vedere cu totulu false, unele marturisite pe fața, altele mascate, inse fara se se mai pōta seduce nimeni. Lumea va scrie anulu 1900, si cestiunile urbariali transilvane nu voru fi regulate nici atunci, daca nu cumva ta iate că sub Mari'a Teresi'a si sub Josifu II-lea, sau si mai promptu.

Se insiela toti aceia cari credu, că la relatiunile de proprietate din Transilvani'a s'au aplicatu ori că se pōte aplică cunoscut'a maxima economica: „Eu sunt proprietariu si domnu pe pamantul meu, tu esci proprietariu si totu asia de domnu pe bratiale tale, ajutate de capu si de pitiore. Eu iti platescu pentru laborea ta, in bani sau in pamant, sau in producte, precum ne vomu invoi, tu imi platesci pentru cātu te folosesci de fructele scōse din proprietatea mea de pamant! Avendu tu bani, legea iti recunoscē dreptulu se'ti cumperi si proprietate de pamant ori-unde in tiéra.“

Doctrine de acestea economice s'au aplicatu, se mai aplica si astadi in tieri că Romani'a. In Transilvani'a, Ungari'a si in alte tieri feudali s'a disu si legiferatu din contra: „Eu nobilu, eu cavaleru, comite, baronu, principe, duce, sunt domnu si proprietariu, nu numai alu pamantului, ci sunt domnu proprietariu si alu personalor de prin pregiurulu meu. Eu domnulu vostru, voi sclavii mei, pe cari ve pocu vende, darui, dā in schimbu, zalogi, ori-candu imi va conveni mie. V'am luatu cu armele ori v'am cumparatu, sau v'am mostenit, ori mi-v'a daruitu regele, totu atāta, eu sunt domnulu vostru absolutu, voi sclavii mei. Simbri'a vōstra este mesurata că la cai si boi, se ve nutriti si se ve inbracati numai pentru-cā se'mi lucrati mie. De mai multu nu aveti nici-o trebuintia.“

Indesiertu voimu se ascundemu mīti'a in sacu, că i se vedu unghile. Legile positive ale acestei tieri mai alesu dela 1514 incōce nu per-

mitea omului nenobilitatu a'si castigā proprietate de pamantu.

Pāna in dio'a de astadi mai sunt diarie unguresci, care nu se rusinédia a scrie: „Domnii, boerii au luatu tiér'a cu armele.“ — Dintre fostii iobagi (sclavi) celu puçinu patru milione sunt magiari curati, de unde ar urmā, că magiari pe magiari aru fi luatu cu armele. Palatinulu Verböczy inse a disu celu mai mare adeveru, scriindu, că aristocrati'a nōstra e amestecatura din tōte nationalitatile Europei. Dara se nu ne abatemu dela cestiunea principale ce ne-amu pusu.

Aristocrati'a nōstra nu se pōte dedā nici-decum cu ide'a, că cineva pōte se traiésca fōrte bine in lumea acēsta, fara că se aiba sclavi. Tendentia proiectului actuale este totu celu vechiu, de a'si face pe cale indirecta sclavi. Cum? Luandu underaptu dela poporu cātu se pōte mai multu pamantu, pentru-cā devenindu acesta proletariu, se cada in genunchie si se se rōge: „Luati-ne de sclavi ai vostrii.“ Tōta dialectic'a urditorilor acestui proiectu e transparenta că o ferestre, daca nu de sticla, celu puçinu că cea de burdufu ori de besica.

Repaus. Josef Bedeus 'de Scharberg, sasu, unulu din cei mai eminenti barbati ai Transilvaniei, care'si petrecuse indelung'a viētia in functiuni din cele mai importante, la Sibiu, Clusiu, Vien'a, este in cestiunile urbariali că si in alte cāteva economice si politice, a de verata auctoritate. Diet'a din a. 1842 silita fundu a urmā exemplulu dietei din Ungari'a, compuse intre altele si o comisiune urbariale (deputatio regnolaris) cu scopu de a redacta unu proiectu de lege urbariale. Presedinte si totuodata redactoru referente alu acelei comisiuni a fostu Bedeus. O parte considerabile din memorialile lui B. se vedu publicate in biografi'a lui compusa de dn. Eugen de Friedenfels, cu devotamentu si diligentia, de care in Transilvani'a sunt capabili numai cātiva sasi eruditii.) Recomandamuu ddloru advocati, ai pacei

*) Joseph Bedeus von Scharberg. Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens im 19. Jahrhundert. Von Eugen von Friedenfels. I. Theil 1783 bis 1847. II. Theil 1848—1858. Wien 1876 et 1877. Wilh. Braumüller, k. k. Hof- und Universitätsbuchhändler.

scaunului episcopescu, că se'si dea parerea. Se spunea că Budai facuse unele modificari in acea suplica; pe care inse noi junimea de atunci nu le mai vediuramu, ci remaserau cu unu exemplariu furat de cātra unulu din noi intr'o nōpte, decopiatu adeca fara scirea mai marilor, cu scirea numai a secretariului din Blasius. Pe cali confidentiali s'a ingrijit, că se afle clerulu si tōta intelligentia romanăcă despre planulu de a ne ridicā din nou vocea pentru natiune. Inaintarea petitiunei s'a incredintiatu episcopului Ioanu Lemeni. Ce se vedi inse! Bietului episcopu ajunsu la Clusiu i stelisera ochii de lustrulu cu care era incongiurat si de autoritatea Archiducelui Ferdinand d'Este, personalu plenipotente, Alter Ego alu betranului imperat. Deci precum toti cāti se credeau asuprati din tiér'a intréga, alergau pe atunci la acelu archiduce că la unu salvatoru, intocma si Lemeni crediendu că va fi bine se comunice planulu si petitiunea nōstra nationale mai antaiu inaltimie sale, ceru audientia pe o óra acomodata, in care'i descoperi totu. Dupace asculța pe episcopu, archiducele amaritū in sufletulu seu pentru multele piedeci care i se punear chiaru si de cātra asia numit'a conferentia ministeriala si de statu dela Vien'a, iritatu totuodata preste mesura din caus'a misielilor, a brutalitatiei, care trecuse si intr'o mica rebeliune de studenti, cu care fusese intimpatu de cātra unguri, se exprimă mai virtosu asupra aristocratiei in termini atātu de aspirii si necrutiatori, in cātu episcopulu care nu era dedat cu espressiuni de acelea „catanesi“, remase că inmormurit. Nu dōra că archiducele ar fi reprobatu planulu romanilor de a cere si a insiste neincetatu pentru drepturile lor eterne precum este si Dumnedieu eternu, inse 'ia respunsu camu asia: Cercati-ve noroculu, faceti-ve datoria'; dara se nu ve faceti ilusiuni, că-ci dela ómeni precum sunt acestia, nici odata nu veti castigā nimicu prin simple rogamenti. Cu totulu altulu este mijlocul de a inaduplecă pe acesti ómeni inpetriti la concessiuni.

Ce va fi intielesu archiducele prin sententi'a din urma, a sciutu numai elu, că-ci Lemeni nu a mai cutediatu se intrebe nimicu, ci s'a retrasu petrusu de o

si prosperitatiei publice, că se nu'si pregete a citi cu luare-aminte macaru numai cele scrise asupra cestiuniei urbariale in volum. I. pag. 148 si cu atātu mai multu dela pag. 171 pāna la 178, era in vol. II la pag. 3 si 13. Bedeus constata cu multime de acte oficiali in mana, că dupace ajunsese proiectul nou in diet'a din 1846/7, maioritatea preponderanta a celor 310 membrii nu numai că luptase vrasmiescesc, că se nu se faca nici-o usiorare poporatiunei rurale, dara se si folosise de tōte strategemele spre a rapă dela poporu cātu s'ar potea mai multu pamantu, numitul in lege „colonialu“, adeca alu poporului, si a'lui incorporă la pamantul „allodialu“, strictu nobilitariu, alu curtiei, alu boieriului; in acelasiu timpu maioritatea legase ochii regimului centrale din Vien'a cu calcule preste totu false, facute pe temeiuu conscriptiunei urbariale din a. 1819 falsificate tota, din capulu locului, inadinsu, in folosulu feudalilor, spre ruin'a poporului si spre a insielā pe monarchu, precum l'au si insielatu. Totuodata ei luara in ajutoriu tabellele de dare directa (foncier'a), care érasi tōte erau falsificate de cātra functionarii municipali, carii toti erau nobili, aristocrati mici si mari. Pe acēsta cale a fostu votatu cu maioritate immensa sterpitur'a de urbariu dela 1847. Tōte discursurile infocate si protestele minoritatiei au resunatu in desiertu. Nu că minoritatea se topia de iubire cātra poporatiunea rurale, ci ea se temea de turburari intr'o epoca, pre candu conspiratorii lor preparati a se revoltā contra dinasthie, sciau prea bine că au trebuintia suprema de ajutoriulu poporului tieranu, daca nu si positivu, celu puçinu inse negativu, că se nu o patia in casu de asia, cum o patisera in acelasiu anu 1846 nobilii poloni din Galiti'a, unde in revolutiunea aristocratica din acelu anu poporatiunea rurale se aruncă in partea dinastiei. Maioritatea inse nu inveriasi nimicu si — daca voiti, uitase totu.

Pāna in dio'a de astadi remase unu misteriu, cine si cum a potutu se inaduplece pe cabinetu si prin elu pe imperatulu Ferdinandu, că se confirme o lege urbariale că aceea, din care numai scolarii de trei classe nu aru fi priceputu că ea era votata că inadinsu, cu scopu diavolescu, pentru

Foisiōr'a „Observatoriului“.

Episōde din viētia episcopului Ioanu Popu de Lemeni.

(Urmare.)

Din dio'a in care au aflatu romanii transilvani, că curtea imperiale a permis a se deschide diet'a tieriei, au pusu si ei pentru sinesi la ordinea dilei cunoscut'a petitiune nationale Suplex libellus Valachorum, subsemnata in 1791 imperatului Leopoldu II si dietei din acelu anu, prin episcopii diecesani Ioanu Bobu dela Blasius si Gerasimu Adamoviciu dela Resinari. Betranii scōsera de ici de colea cāte unu exemplariu din celu publicatu cu notele lui Carolu Eder; doui professori si unu clericu incepura se cutriere cele doue bibliotece, a seminarului si a monastirei din Blasius, cadiute si acelea in órecare disordine sub periodulu reactiunei absolutistice. Tineri si betranii cautau cu totii dupa arme spirituali, cu care se aparamu sant'a nōstra causa, la ce tribunalu? la diet'a cea mai aristocratica si cea mai nedreptu compusa din tōta Europ'a. Cu totii erau leganati in ilusiumi deserte.

Se compuse in Blasius unu nou Suplex libellus, in care se repetau tōte postulatele din 1791 care inse acumă erau proptite si cu alte argumente preste cele istorice, era dreptului istoricu, adeca tiraniei i se dā cāte o lovitura. Dupace se ceti conceptul intr'o conferentia secreta, că si cum ómenii s'aru află in nu sciu ce complotu periculosu, se inaintă totu in secretu la episcopi'a dela Sibiu, că se vēda ce voru dice si fratii de acolo la acea „suplica prea umilita si prea cuviōsa.“ Fratii din Sibiu in numeru de cinci cu episcopulu, dupace o cetira, o detersa lui Aronu Budai, secretariu la tesaurariu si totuodata secretariu, notariu, consultor, concipiente, archivariu si mai in scurtu, Fac-totum alu

Ori-ce inserate, se platescu pe serie său linia, cu litere merunte garmondu, la prima publicare cāte 7 cr., la a dou'a si a treia cāte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurus publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiiunile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

tiér'a se se scalde in sange. Se dice cu adeveratu, că magnatii conservativi cu noulu cancelariu br. Samuil Josika erau pe atunci omnipotenti in Vien'a cá si in Clusiu. Fia si asia; dara apoi ce ómeni erau Metternich si toti ceilalti membrii ai cabinetului si ai consiliului de statu, cá se nu scia nimicu din cele ce se preparau intre anii 1840 pâna 1847 in Ungari'a si in Transilvani'a? Ei aveau firele miscarilor din Franci'a; se nu le fia avutu pe cele din patri'a nostra? In Maiu 1847 fiindu trimisa dela Brasovu si Sibiu la Presburg si Vien'a prim'a deputatiune ardelena spre a cere cale ferata, in audient'a ce avura deputatii Thalmayer, Konradsheim, Aug. Roth, Car. Maager, G. Baritiu, la br. Gehringer, acesta dupa-ce'i ascultă, in locu de ori-ce altu respunsu, facéndu cá si cum ar mirosi ceva, ne intrebă: „Cum domniloru, d-vóstra nu mirositii nimicu in aeru?“ Nerespondiendu nici-unul, barbatulu de statu continuă dicindu: „Observati bine, că mirósa preste totu a pulbere de pusca, ce vine de departe, si intr'o epoca de acestea capitalulu este fricosu, nu are curagiul se se apuce de cali ferate“. Ministrul de finantia br. Kückebek ne vorbí, de si in termeni generali, totu in acelui sensu.

Asia dara in Vien'a la 1847 erá prevediuta bine revolutiunea din Franci'a, care sparse apoi dupa 9 luni. Numai ardelenii cu capulu loru celu in patru muchi n'au prevediutu nimicu. In 22 Martiu 1848, adeca dupace mai tóta Europ'a erá in flacari, partid'a conservativa adunandu-se curendu la Clusiu, redactà unu „manifestu“, intru care la punctu d) decretara desfintarea iobagiei, prin urmare a legei create de ei, inainte numai cu cátiva luni. Prea preste mesura tardiu! Nici chiaru magiarii din Clusiu, caroru famili'a Josika le facuse multu bine, nu le mai detersa credimentu, ci precum potu marturisi toti ómenii cătì se mai asta in viétila din cei cari traiau pe atunci acolo, fluierandu'i le diceau: „Acum ve aretati generosii numai de frica, nu de buna voia“. In acelasiu timpu audiai pe o multime de nemesi si nemesioice blastemandu infriosciatu, că de ce se'si pérda iobagii. Acea classe de ómeni nu voiá se audia nici de vreo desdaunare in bani, loru le trebuiau robi cu sutele de mii si milioane. De aceeasi programa se mai tinu ei pâna in dio'a de astazi.

Cei ce voru se cunoscă urbariulu hotiescu din 1847, ilu potu asta in articlui de lege III pâna la XV ai Transilvaniei.

Idea de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacky.

(Urmare.)

Ce e dreptu, in relatiunile nóstre sociale domnesce o specie de echitate, pe care inse noi nici-decum nu ni-o dorim, si in contra careia noi vomu protestá din tóte poterile nóstre in modu categoricu. Candu unu tata de familia invita la mésa pe copii, amicii si óspetii sei, si poruncesce slugiloru sale cá se 'i servescă si in casulu celu mai favorabilu se se multiamésca cu remasitiele si farimaturele ospetului, atunci elu nu comite vreo nedreptatire, de órece o astfelu de relatiune resulta din contractulu de serviciu. Candu inse cineva pretinde, că tóte acele favoruri pe care le ofere unu statu mare pentru cultivarea spiritului nationalu, se fia esplotatare esclusiv numai de cătra una séu ceealalta natiune preferita, éra celelalte

comandante avea instructiune, că in casu de resistentia activa se gâdile pe cei mai cerbicosi cu baionetulu, a carui simcea camu dore.

Este prea adeveratu, că cabinetulu din Vien'a calcase mai multe drepturi garantate prin legea fundamentală (diplom'a leopoldina), prin diplome inaugurali posteriori si prin juraminte solemne, pronuntiate in casuri de schimbare la tronu prin Alter-Ego alu monarchului (Juro in animam Suae Majestatis etc.) Este ince totuodata datori'a istoricului pragmaticu a classificá cătu se pote mai exactu acelea „drepturi“ calcate, séu mai bine a separá drepturile adeverate, genuine, de privilegiile aristocratice, oligarchice, egoiste, barbare. Pentru dreptulu absolutu alu tierei cá tiéra autonoma, erau datori si romanii cá si toti ceilalti locuitori se insiste si se lupte; pentru privilegie omorítorie de libertate, nici unu pasu si nici unu cuventu, ci din contra, romanii erau datori se lupte contra loru cu tóta perseverant'a. Cetiti actele acelei diete si veti vedea, că tóte certele au decursu mai multu numai pentru plapom'a fiacarei partite, ba si a fiacarei familii si neasemenatu mai puçinu pentru dreptu si dreptate.

Asia dara rol'a politica a episcopului Lemeni din a. 1834 a fostu nefericita; fost-a ince a dietei intregi mai prospera? Cu nimicu.

(Va urmá.)

popóra, ori cătu aru contribui ele la positiunea si prosperitatea intregului, in totudeana se se multiamésca numai cu aceea ce li se dà din gratia si inca pe lângă observarea, că nu le trebue mai multu, séu că nici nu se potrivesce pentru ele, o astfelu de purtare nu ofensédia numai orice dreptu si dreptate, dar pentru că sémana forte multu cu acelu insultatoru: „Noi suntem domnii, éra voi servitorii,“ mai adaoge inca o insulta directa la adress'a celoru neindreptatiti.

Nu mai puçinu ofensatore este si o alta sofisma, pe care ni-o plesnescu in fatia noue boemiloru, precum si celorulalti slavi si romaniloru, că adeca: Voi suntem inca o natiune prea puçinu cultivata, si cultura mai inalta voi si asia nu poteti castigá de cătu numai cu ajutoriulu nostru, alu nemtiloru séu unguriloru; voi inventati si trebue se inventati si limb'a nóstra pentru binele vostru propriu, de órece bine sciti, că fără cunoscintia ei nu poteti ajunge nici chiaru copisti séu caporali; limb'a vóstra nepoleita si seraca nu se potrivesce de locu in sferele mai inalte ale culturei: pentru-ce dar s'ar sacrificá atata fortia si sume de bani pentru nobilitarea unei limb, de care se pote cineva prea usioru dispensá? Acésta sofisma este o singulara ilustratiune a dicétorei nemtiesci, că cine dà de paguba, trebue se sufere si batjocur'a. Unu stralucit uologismu acesta — de a face cuiva mai antaiu prin lege impossibila ajungerea la o trépta mai inalta in desvoltarea sa nationala, si apoi a i face inputare, pentru ce nu au ajunsu la ea! Cei ce vorbescu asia, celu puçinu se nu aiba tristulu curagi de a se laudá cu inalt'a loru cultura si cu liberalismulu loru; ei nu corespundu nici macaru maximei jidoscii: „traieste tu si lasa si pe altii se traiescă.“

Faceti numai dreptate d-nii mei, si déca si nu dati fiacarua, aceea ce elu pote nici nu doresce si de care nu duce lipsa, apoi nu o refusateli celu puçinu acelora, cari o pretindu, cari au lipsa de ea si de care ei si-au castigat'o dejá de multu prin numerósele sacrificii aduse pentru binele comunu. Se nu ve dora apoi capulu, de ceea ce va avea de aci incolo a face fiacare din ei, pentru că se isi asta loculu in functiuni, in armata séu in commerciu; candu elu isi va fi castigatu pe cale firésca o cultura suficienta, atunci elu singuru va scí mai bine a se ingrijí de prosperitatea sa.

A aruncá in giuru de sine cu frase seci a le liberalismului modernu, a se laudá cu o cultura mai inaintata si cu sentimente constitutionale, a tinea discursuri de parada despre egalitate si umanitate si totusi a se tinea in acelasiu timpu cu mani cu picioare de tóte acele privilegii si favoruri materiale, pe care le-au castigatu numai pe calea arbitriului si prin forti'a brutală, si inca a se mai radicá cu ingamfare deasupra acelor'a, cari inca si acum sunt nedreptatiti: unu astfelu de fariseismu politicu este unulu din acele scarbóse spectacole, pe care le ofere viati'a actuala din Austri'a, pentru a carei descriere fidela se cere o péna cu multu mai ascutita si mai abila, de cătu cum este aceea de care am avutu eu parte.

(Va urmá.)

Transilvania.

— Sibiuu, 4 Juni n. Pe lângă cestioni de importantia suprema cătu spirtele locuitorilor cugetatori in necurmata agitatiune, ómenii "voiesc" se si mai uite inca pe cátiva óre atatea griji ale vietiei private si ale celei publice. De 4 dile incóce Maiales au trecutu in Juniales. Aici s'au tinutu pâna acum vreo cinci. In dio'a de Constantiu si Elen'a improvisara si familiile nóstre o petrecere campenésca din cele mai placute, unde totulu erá bucuria si armonia. Mai antaiu ince s'a celebrat, anume in biseric'a din suburbia Josifu, s. liturgia cu parastasu in memor'a feritilor fundatori si tutori ai acelei biserici, cătì au statutu dela a. 1788 incóce dintre familiile cele mai de frunte ale companiei de comercianti. Cu aceeasi ocasiune zelosulu parochu localu pe lângă ce impartasi piosiloru ascultatori cátiva date din viétila si epoc'a imperatului Constantiu M. si a mamei sale Elen'a, dete lectura unei monografii si unui memorialu despre intemeiarea, fondurile si veniturile acelei biserici. Sunt multe sute de biserici romanesci de ambele confessiuni in Transilvani'a si Ungari'a cu Banatulu, unele vecchi străvechi, care tóte au meritatu de multu că se aiba monografile loru. On. parochu va face forte bine se o publice pe acesta in organulu archidiaconescu, spre a indemná si pe alti confrati ai sei, că se faca asemenea.

Diseramu că petrecerea romanescă fu inpro-

visata. Noi romani suntem unu poporu singuliu. Candu ar crede cineva că ni s'a inplutu pacharulu amaratiuniloru, tocma atunci suntem mai humoristi, glumim si cantam, că se ne tréca de necasu si facem fórte bine asia; căci vai de poporul care nu mai canta. „Pagub'a că paguba, dara mi-a placutu cum s'a dusu de adur'a pâna in vale!“ Asia disese motiul humoristu, candu i scapase de pre calu unu butoiu cu vinarsu din muntele preste care treci cătra Abrudu. Adeveratu humor romanescu. Demânéti'a se innuorase tare; barbatii erau totu atati astronomi cautandu la nuori, candu dintr'odata cocónele disera: Pre cătu ne-ar stricá noue, va folosi de milioane la campuri, mergem. — „Dara nu suntem gat'a dómnelor.“ — „Acésta e grija nostra,“ le fu replic'a decisiva fara dreptu de apellu. Pe la 6 óre p. m. se vediu pe sub stejarii seculari o mésa lunga cá de nunta, ce stá se se rupa sub greutatea bucoteloru si a beuturiloru, tóte de celu mai bunu gustu, candu éta si cátiva musicanti adusi de junime, dete oca-siune la cunoscutulu descantecu: „Cătu e tiér'a ungurésca, nu'i că fét'a romanésca.“

Se trecem si la lucruri mai seriose.

Confessiunea reformata calviniana numera aprope 2 milioane de suflete in Ungari'a si Transilvani'a. Cei din acestu principatu tînura sinodu anuale in S. St. Giorgiu, unde rever. sa dn. superintendent P. Nagy pronuntia unu discursu lungu, in care informédia cu de ameruntulu pe ai sei despre starea bisericelor si a scolelor, se vaiera tare pentru nenumerate lipse de care sufere si ei, dara cea mai dorerósa espectoratiune a sa culminédia in aspr'a, necrutatòri'a, inse prea just'a critica ce face acelu capu bisericescu projectul de lege, prin care ministrul de culte si instructiune si-a propusu cu totuadinsulu, că se stringa in currele pe multimea gimnasielor de tóte confesiunile asia, in cătu aceleia se nu mai pote respirá, decat numai din gratia ministrului. Scurtu, episcopulu Nagy afla, că acea lege, daca s'ar votá, ar fi unu prototip alu tiraniei. Dn. Nagy inse nu stá singuru in opositiune contra fanaticilor centralisti cari si-au pusu piciorulu in pragu, că se omore ori-ce autonomia, se nivelledie instructiunea si educatiunea in modu brutale, cum era inainte cu 2300 de ani la spartani. Calvinii sunt mai toti magiari si totusi ei combatu acelu despotismu amerintiatoriu mai virtuosu din punctu-de vedere alu libertatei, inse si din alu religiunei, ba cine ar crede? chiaru si din alu nationalitatiei, pentru că daca ei ardu de dorint'a de a se sci si a remané magiari, apoi inse totu nu voiescu se fia magiari crescuti in idei centralistice si despotice, de care au bunu temeu se se tema totudeauna, ei că si noi, că tóta lumea.

Caletori'a Maiestatiei Sale in Boem'a.

Acea caletoria forte semnificativa pentru Boem'a, erá decisă de mai multu timpu, dupa o programa care se si execută intocma. In 1 Juniu demânéti'a pe la 7 óre Maiestatea Sa imperatulu si regele Franciscu-Josifu insocitu de adjutantii sei generalii Mondel si Beck, ajunse in capital'a Prag'a, unde la gara erá asteptat cu fiu-seu archiducele si principe alu coronei Rudolfu, cu gubernatorulu si locutitoriu br. Weber, primulu marsialu alu tierei principe Carlos Auersperg, comandantele generalu Philipovich, alti doi generali, cătiva coloneli, locotenenti coloneli si alti oficiari cu o companie de onore, presedintele Inalt. curtieri de apellu caval. de Tomnitska si reprezentantii cetatiei. Imperatulu resalutandu pe cei de fața, pe fiu-seu ilu imbraçõesi si sarută, éra generalilor si gubernatorului le intinse man'a. Dupa aceea dn. Stramlik primariulu (Bürgermeister) din Prag'a se addressă cătra monarchu cu unu discursu pronuntiatu pe diumatate in limb'a ceha, éra restulu in limb'a germana. Primariulu multiamésce Mai. Sale, că a binevoit u onorá érasi cu presenti'a sa regatulu Boemiei, impregiurare ce imple de mare bucuria pe poporu, carele doresce, că monarchulu seu se petreca cătu mai multu in acésta capitala a tierei, precum i place asia de multu fiului Seu principelui coronei.

Imperatulu respusne mai antaiu in limb'a germana, apoi pe ½ in limb'a ceha in termini respicati bine, că se intelégă tóta lumea: Asigurările despre lealitate si devotamentul d-vóstra cătra Mine si Cas'a Mea, me implu de adeverata multiumire, si voi petrece cu placere cătiva dile in mijlocul creditiosilor locuitori ai capitalei Mele regesci Prag'a, cari au facutu, că fiului Meu principelui se'i placa asia de multu a locui aici. Eu inca dorescu din tóta anim'a, că acésta

frumosa capitala se prosperedie, si de aceea Me voiu bucură, daca in dilele căte voiu petrece aici Me voiu convinge de nou, că Prag'a face progresse necurmate pe calea desvoltarei spirituale si materiale."

Acelu respunsu alu monarchului demnu de unu Domnitoriu, care tîne totudeauna in manile sale drépt'a cumpana, fu primitu de cătra multimea adunata in diverse corporatiuni cu entuziasme "Hoch" si "Slava". De aci monarchulu punendu-se cu fiu-seu in trasur'a curtiei, facu se mâne incetu printre miriad'a de poporu, preste stradele principali pana susu in antic'a residentia a regilor Boemiei, in Burg, ale carei scari erau decorate cu flori exotice. In totu percursulu stradelor cîteva capelle de musica, militare si civili, se intreceau intru intonarea himnului imperatescu si altoru bucati alese.

Dupa doue óre de repausu in apartamente, pe la 10 óre se incepura audientiele solemne, introduce mai antaiu cu clerulu condusu de cardinalulu Schwarzenberg, dupa care urmă aristocrati'a inalta, representata prin descendentii de ai familiilor vechi din Boem'a; dupa aceea veni corpulu oficiarilor condusu de cătra gener. de artil. br. Philipovich cu principale Rudolfu că colonelu alu unui regimentu; comitetulu dietei provinciale si tóte celelalte corporatiuni dupa ordine si rangu, pana la corpulu telegrafistilor.

Din tóte conversatiunile usitate la ocasiuni de acestea, noue ni se pare a fi de adeverata valóre istorica acea avuta cu consiliul municipal (Stadtvertretung) alu capitalei Prag'a. Aci Mai. Sa vorbindu mai multu timpu cu renumitulu barbatu de statu si istoricu dr. Jireczek, dise cătra acesta: „Activitatea senatului imperiale a fostu extraordinaria; ce e dreptu, mai remane inca multu de facutu, Eu inse accentuediu tare că se audia dumnealoru: S'a facutu multu!“ (Adeca s'a facutu asta-data multa dreptate Boemiei?) Atunci dr. Rieger isi permisse a observá Mai. Sale dicindu: „Noi (cechii si germanii) ne vomu impacá, indata-ce se voru linisti căteva capete inferbentate.“ Dupa aceea totu Rieger mai vorbindu si despre activitatea dietei boeme dise imperatului, că partid'a loru si-a propusu se se apuce de lucru cu tóta patient'a. Atunci monarchulu respusne lui Rieger cu căteva vorbe ce merita a fi sapate in marmore:

"In cátu pentru patientia, dumneavóstra ve poteti luá exemplu dela mine."

Monarchulu nostru inplinesce preste 2½ luni etatea de ani 50. In ½ de secolu invétia cineva forte bine, că se scia ce este patientia, cu atâtua mai virtosu, candu siede pe tronu. Se inveriamu cu totii: patientia in activitate necurmata. Sciti că imperatulu Franciscu-Josifu in tóte dilele vietiei sale demâneti'a la 5 óre este in pitioare, si omu se fia care se lucre atâtua cátu lucra Densulu.

Romania.

Adress'a comunitatii musulmane din judeatiul Tulcea, către d. presiedinte alu consiliului, cu ocasiunea diley de 10 Maiu.

Domnule presiedinte!

Cu ocasiunea serbarei diley de 10 Maiu, s'a delegatu din partea acestui judeati că representantu alu seu d. Mihailu Petrescu; totusi, noi, obstea comunitatii musulmane din judeatiul Tulcea, in adanca recunoscentia si respectu ce cu totii pastram pentru august'a pesóna a M. S. R. Carolu I, si pentru gubernulu seu, egalitatea si ocrotirile de care ne bucuramu sub legile Romaniei, ai caria fi amu devenit, nu a potutu se nu misce animile si sentimentele nóstre fara a nu serbatori că toti fii Romaniei acesta marézia di, candu Carolu I se sui pe Tronu si candu, totu in acesta di, Romani'a fu proclamata Statu independentu si de sine statatoru; si pentru a potea dà o dovada si mai mare de devotamentulu nostru către Tronu si tiéra, amu delegatu si pe multiul nostru Hagi Mahmut Efendi, că representantu din parte-ne la serbarea de 10 Maiu in capital'a tierei, spre a urá, din partea comunitatii musulmane a judeatiului Tulcea, M. S. R. Carolu I, glorioasa si indelungata Domnia; si, deci, respectuosu ve rugamu, d-le presiedinte, se bine-voiti a fi mijlocitorulu multiului nostru, Hagi Mahmut Efendi, pe langa August'a persóna a M. S. R. Domnului in esprimarea acestoru sentimente.

Sfârsindu uramu:

Traiésca M. S. R. Carolu I,

Traiésca Elisabet'a Dómna,

Traiésca Romania, una si nedespartita.

Traiésca gubernulu.

(Urmédia semnaturile a 100 persone.)

Banchetulu independentiei romane la Paris.

Amu publicatu in numerulu precedentu darea de séma ce amu primitu din Paris despre banchetulu datu in dio'a de 10 Maiu pentru serbarea aniversarii proclamarii independentiei romane.

Primindu acum căteva din discursurile rostite cu acésta ocasiune, ne grabim uale pune subt ochii cetitorilor nostrii, siguri fiindu că animile loru voru tresaltá de bucuria, candu voru vedé că se mai gasescu inca animi francese, care vibrédia de iubire candu vorbescu de Romania.

Adaogemu, pentru a completá darea de séma de eri, că cuvintele rostite de d. Picot in limb'a romana au produs o viua impressiune asupra auditoriului; densulu a amintitul patriotismulu romanilor si mai cu séma alu celor de subt domni'a straina si a ridicatu unu toastu pentru independentia Romania. Cuvintele sale au fostu acoperite de aplause.

Lasamu se urmedie aci discursurile pronuntiate de d-nii Bataillard, Vasilescu si Caligari.

Discursulu d-lui Bataillard.

Domnilor,

Sunt unu vechiu filo-roman si numai cu acestu titlu ve ceru permissiunea de a adaoge si eu căteva vorbe la elocintele cuvinte ce ati auditu.

Regasindu-me astadi in mijloculu tinerimei romane, me simtiu reintorsu la nisce ani ce'mi place se'mi reamintescu, nu numai pentruca sunt pentru mine plini de cele mai dulci amintiri, dar pentru că coprindu pentru tinerii romani de astadi nisce inveriaminte forte frumose. Erau cu cătiva ani inainte de revolutiunea din 1848. Se aflau atunci la Paris cătiva tineri cari se numiau: Nicolae Balcescu (incepu cu acesta, pentru că elu s'a dusu ce'ludintaiu, lovitu in flórea virstei pe pamentulu esilului, sciindu cu tóte astea se se ilustredie că istoricu, că cetatiénu, că luptatoriu neobositu pentru sant'a causa a patriei romane: acesta e, domnilor, unu nume pe care nu trebue se'lui uitamu...) Erau, dicu, la Paris cătiva tineri cari se numeau Balcescu, Rosetti, Bratenii, Golescii (ah! aici trebue se deschidu o noua parentesa, că-ci acestu nume din urma ne reamintesce doluri succesive mai multu său mai puçinu recente, asupra caror'a nu me potu oprí dupa cum asiu voi, dar care sunt dintre acele, pe care trebue se le numim irreparabile.) Acesti tineri cari veniau dintr'o tiéra atunci in adeveru necunoscuta in Francia si in tóta Europ'a occidentală, erau ei insisi necunoscuti aici; ei erau nischi simpli si modesti studenti, nu numai fara nici unu felu de relatiuni in lumea oficiala, (de altminterela nu astfelu de relatiuni cauta ei), dar ne-cunoscendu la inceputu pe nimeni. — Si acesti tineri sunt, o minune! cari v'au refacutu o patria, acésta patria romana, care nu esista numai pentru voi, dar care comptédia astadi in lume. Cum a fostu cu potintia acésta? Nu potu intrá aici in amenunte; inse, domnilor, nu uitati nici odata, că inainte de a o refac acolo, acésta scumpa patria romana, ei au refacut'o aici, ei au pregatit'o, au edificat'o, că se dicu asia, in spiritulu Francieei, — intielegu totu ce este mai bunu si in adeveru universalu in spiritulu Franciei.

Ceea ce este de admirat in asemenea inprumuturi, este că ele in bogatiescu si pe celu ce dă — său care se lasa se i se dea, că-ci o spunu cu parere de reu, prea multi francesi nu sciu ce v'au datu.

Eu inse, care o sciu, sciu asemenea si ce ve datorediu, ceea ce datorediu acelor tineri romani, morti său in viatia, cari sunt astadi onórea si scaparea tierei vóstre — asiu poté dice a tierei nóstre, de órece Romania a binevoitu a'mi dă la dens'a dreptulu de cetatienia, dar astadi voiescu se vorbescu că francesu, si de altminterela timpurile la care me raportediu imi comanda acésta. — Eu le datorediu: mai antaiu, amicile care me onorédia pe cătu imi sunt si de scumpe, si socoteam se găsescu chiaru aici una, pe generalulu Andrianu, a caruia amicia de si este mai puçinu vechia, nu'mi este mai puçinu scumpa. Dar acésta nu e totu: tineri romani, ale caroru mari destinuri nu le prevedeamu atunci, m'au inveriatu doue lucruri: m'au inveriatu a cunoșce Romania, adeca a o iubí; si m'au inveriatu cum si pana la ce punctu strainul pote iubi Francia. Scimu dejá ceva prin Poloni'a — serman'a Polonia!... Inse acestoru tineri romani datorediu deplin'a cunoscintia despre ce valorédia Francia in lume. Ah! déca toti francesii aru scii acésta că mine! Déca ei aru cunoșce in particularu că mine anim'a francesa a Romaniei!...

Domnilor, aici asiu ave prea multe de disu, trebue se se subintieléga multe. Ceea ce este pozitiv si ceea ce e tristu este, că pe deoparte ne-

cessitatea de a repará marile desastre si grigia afacerilor nóstre interiore ne-a facutu se uitamu pré multu ceea ce se petrece in afara si ceea ce datoram popóralor amice, incepéndu prin celu mai amicu din tóte; si că, prin o contralovitura neinlaturabila, Romania este astadi constrinsa a cautá aliantie si sprigini la natuni care nu sunt Francia. Domnilor, politic'a europénă, mai alesu in momentul de fatia, nu este o scóla de iubire; si sunt necessitat aspre care trebuescu suferite. Inse ceea ce ve ceru, tineri romani, este de a pastrá in fundu animi religiunea acelor a cari v'au precedutu, cari v'au scapatu si cari ve conducu inca.

Dealtmintrelea, se nu credeti că sarcina, ce ei insisi luara odiniora asupra loru, este terminata. Aveti se reincepeti intru cătuva ceea ce au facutu ei. Aveti a face din nou cunoscuta pe Romania Franciei, ceea ce va fi a reaminti in acelasiu timpu Franciei propriulu seu geniu; că-ci ea are trebuintia de voi — se va convinge intr'o di despre acésta — precum voi aveti trebuintia de ea. Acésta sarcina e mare, dar nu trebue se ve inspaimante. Aceea care a indeplinit'o antecedentii nostri erá cu multu mai grea. Dar nu veti reusí de cătu inspiranduve de devotamentulu loru absolutu pentru patri'a romana, de amorulu loru filialu pentru Francia, si mai pe susu de tóte, de adenc'a loru credintia in libertate si in dreptate. Barbatii au tinutu ceea ce promiteau tinerii, si acésta face poterea si marirea loru; inse politic'a silesce adesea la compromissuri care potu face ilusiune; si, in inaltele situatiuni ce ei occupa astadi (vorbescu de cei cari au remas) cei mai multi dintre d-vos nu potu vedé de aproape cătă junime pastrédia aceste animi mari. In orice casu, d-v. nu poteti, că mine, — privilegiu puçinu de invidiatu din alte puncte de vedere — se ve reintorceti cu trezideci si cinci de ani inderetu pentru a'i regasi in amintirile vóstre. Ei bine, este imaginea tinerilor ce am intalnitu atunci pe care asiu fi voitu s'o potu face se renasca dinaintea vóstra si s'o punu in cadrulu vietiei vóstre de studenti. Dar n'aveam locu pentru acésta. Inse, spre a'i represintá astfelii cum au fostu in adeveru, nu este de ajunsu de a cautá flacar'a care'i insufleti, chiaru adaugéndu marea onestitate si obiceiurile seriöse si laboriose fara de care cele mai frumose aspiratiuni sunt zadarnice; trebue a se vedea, si staruescu asupra acestui punctu, simplicitatea loru perfecta si modestia loru incantatore; că-ci tóte aceste trasuri sunt necessare pentru a completá imaginea aceloru juni apostoli ai nationalitatii nóstre!

In adeveru, primulu loru secretu spre a face că Romania se fia cunoscuta si iubita constă in modulu in care se facura ei insisi cunoscuti. Aceia dintre voi cari voiescu se urmedie oper'a loru, — si pentru ce n'ati voi-o voi toti? — se'si dica la rendulu loru:

Suntemu aici imaginea viua a patriei romane: se ne silim că acésta imagine se fia frumosa, se aiba acea frumusetie adeverata si curata care inaltia animile!

Iertati-me, domnilor, că am inrasnitu se amestecu căteva sfaturi amintirilor mele. Eu n'am dreptulu de a cere nimicu si'mi este aproape rusine de inrasnél'a mea candu vedu aici, printre acésta frumosa tinerime romana, nischi viteji luptatori dela Plevn'a.

Cu tóte astea speru că me veti iertá, cugandu că celu care ve vorbesce este jumetate francesu, jumetate romanu, si că nu e de cătu iubirea mea pentru Romania care me face pretentiosu. Credu chiaru că aceia dintre voi care a potutu cunoșce pe acela dintre Golescii, care a meritatu, intre toti, numele de apostolu, si care se multiam cu acestu rolu pana la sfirsitulu vietiei sale, voru recunoscere dinpreuna cu mine, că virtutile resboinice, despre care ati datu dovedi, pe cătu de uimitore pe atâtua de necesare, o spunu susu si tare, spre deplin'a inaltiare a patriei romane, nu sunt cu tóte astea nici cele mai grele, nici cele mai rare.

Dar este timpu se sfirsiescu acésta povestire cu multu prea lunga.

Nu credu se me fi departatul de marelle obiectu alu acestei frumose intruniri, care este de a servitorii independentia romana, vorbindu despre aceia caror'a o datorati mai cu séma. Este cineva care se dica că nu erá locul de a vorbi atât'a si despre Francia?... Ah! domnilor, eu suferu mai multu de cătu voi care ve poteti dice cu mandria că de astadata ati potutu si ati sciutu se ve lipsiti de ea. Dar nu trebue că nischi inprejurari recente se ve faca nedrepti; trebue se vedemai de parte si mai susu. Acésta m'am silitu si eu se facu; si, déca am reusit, veti dice toti dinpreuna cu mine că acésta scumpa independentia, care este

operă României, este asemenea, orice s-ar dice, să a Franciei.

Domnisoru, nu scim ce ve pastrădă necessitatele asprei politice europene. Înse, orice s-ar intemplă, trebuie că Francia și România, chiaru despartite de faptu, se remana unite cu animile. Acăsta e de trebuintă pentru că amendoue se remana credinciose geniului lor; acăsta e asemenea de trebuintă pentru adeverată solutiune a cestii unii Orientului, adeca, fericirea nationalitatilor orientale care isi cauta autonomia lor, precum voi ati cautatu si ati gasit pe a văstra.

Francia și România se nu se desparta dar nici odata, déca nefericirea va voi că ele se fia silite la acăsta, fără a pastră in fundulu animiei o legatura nedistructibila.

Béu pentru acăsta profunda unire a Franciei cu România!

(Va urmă.)

Corespondentie particularie ale „Observatorului“.

Fagarasiu, 30 Maiu 1880.

— (Adunarea municipală. 1-a Siedintia.) La 150 de obiecte s-au pertractat cam in fugă mare in doue siedinti tînute eri si alalta-eri subt presidiul domn. comite supremu Szentiványi; dura nici nu se poté mai incetu, căci e timpul lucrului de campu, din care causa s'a facut multa economia prin scurtarea desbaterilor, incongiurandu orice discursuri superflue.

Voi memoră numai cele mai insemnate.

Inainte de tôte se cetira doue rescripte ministrionale relative la adresașe municipiului, trimise cu ocaziunea aniversariei de 25 de ani a casatoriei MM. LL. imperiale si reg., era altă la fidantiarea inaltimel sale imperiale a principelui de corona. Urmă apoi cetirea raportului generalu alu vice-comitelui despre administratiunea interna a comitatului dela cea din urma adunare generale incocé, precum si raportul presiedintelui dela scaunul orfanale. Raportul din urma n'a satisfacutu asteptarile municipiului si nici ale d-lui comite supremu, din cauza că administratiunea si ascurarea averei orfanilor, lasa multa de dorit; asia s'a propus si alesu o comisiune din membrii: Puscariu, Micu, Kosi, care in siedintă urmatore se vii cu unu raportu despre adeverată stare a lucrului.

Nu e mirare că dela afarea vaporului si a electruui, a acestorui poterii ne precalculabile, care inpingu omenimea inainte pe tôte terenurile activitatii omenesci cu o repeditiune miraculoasă, se vorbesce si se simte o fabricatiune de produse care trece de departe preste poterile consumatore ale poporului: camu asia este cu inaintarea nostra si pe terenul legislatiunei.

Dela adunarea ultima din Octombrie a. tr. in timpu de 6 luni nu mai puçinu de cătu o intréga si voluminoasa carte de legi stă pe més'a adunarii spre publicare, tôte numai in limbă magiara, pe care poporul nu o intielege.

Nimeni, fia cătu de ageru de minte, ocupe-se elu chiaru numai cu studiul legilor, nu pote fi in stare se aiba deplin'a loru cunoscintia. Adauge la acestea legi inca si ordinatiunile dela diferite ministerii, care facu de 10 ori mai multu. Apoi nu potemu dice cu totu dreptulu, cumcă si noi progressam pe terenul producțiunei — legilor?

Consumatiunea loru inse remane cu totulu inderaptu; ele sunt in partea loru cea mai mare, o marfa, care ne aduce aminte de acelu croitoriu, care ne luandu mesuri bune croiesc haine pentru copii că pentru ómeni ajunsi la matoritate. Se continuă apoi cu cetirea diferitelor rescripte si ordinatiuni ministeriale.

A voi cu intentiune se faci risipa de pretiosulu timpu si a ingreună totuodata administratiunea, nu s'ar potea altufeliu, de cătu cum se urmăria candu se comunica cu jurisdicțiunile si cele mai neinsemnate afaceri, care din nici unu punctu de vedere nu atingu interesul municipiilor, cum spre exemplu numirea cutarui consulu in fundulu Africei, ori alu Australiei si altele de acăsta natura.

Asemenea fără ratiune este acelu usu antediluvianu alu comitatelor, de a'si comunică cu alte municipii afacerile loru de interesu localu, prin care nu mai puçinu se perde timpul ce s'ar potea folosi mai bine spre propriul interesu alu locuitorilor fiacarui comitat.

Cu cetirea atâtorelui lucruri cu totulu indiferente, care in ochii celoru adunati trece de secaturi, ni s'a rapitul $\frac{1}{2}$ di, din care causa adunarea a fostu silita, că ratiunile municipali si comunali,* si alte afaceri de prim'a ordine, si absolutu necessarie de a ne ocupă multu si seriosu cu ele, se se pertractedie numai in fuga, séu mai bine dicendu, se fia primite de bune cu ridicat'a, fără a le cercetă in specialu.

O administratiune că acăsta intielesese br. Sennyei si unii deputati din diet'a Ungariei, pe care o numira administratiune asiatica. Asia inse nu va mai potea merge multu.

— Dela Clusiu suntemu invitati a publică unu scandalu din cele mai hidose si barbare, totuodata forte caracteristicu pentru relatiunile noastre internationale. Asia numitele petreceri din Maiu sunt uuu usu seculariu in Transilvani'a pe la cele mai multe institute de invetiamant. In Nr. 39, noi luaramu cunoscintia despre injuraturile brutalii ale diariului „Kelet“ aruncate asupra tinerimei romanesce dela Clusiu, din cau'a serbarei maialeloru. Intr'aceea veni in aceiasi materia o corespondentia mai lunga, din care pentru angustimea spatiului, lasandu afara comentariile, pe care le va face

*) Socotelile, compturile.

OBSERVATORIULU.

fiacare lectoru pentru sine, comunicam numai fapt'a precum urmăda.

„Junii romani dela acăsta universitate hotărindu intre ei se arangiedie unu maiyalu (pentru unu scop filantropicu cunoscutu dejă publicului roman), că totudeauna, asia si acuma ei au invitatu la petrecerea loru si pe junimea universitara magiara, si invitatiunea adresata junilor magiari, s'a pusu dupa datina, pe tabel'a negra a universitatii. Dar ce se vedi? Cătiva domnisiiori magiari, de asta data s'a scandalisatu forte, vedindu pe tabel'a universităii magiare din Clusiu o invitatiune scrisa in limb'a romana. „Junimea romana pentrue nu si-a tiparit invitatiunile la maiyalu ei romanu — in limb'a magiara?“ Domnisorii inflacarati aru fi si ruptu potejosu numai de cătu invitatiunea romana de pe tabela, dar n'au potut'o, căci era subscrisa de rectorulu universitatii, d-lu Dr. Brassai. Acestu nume respectat in se nu i-a in piedecatu nici de cătu a batjocorî in modulu celu mai umilu si mai gretiosu invitatiunea, si prin aceea limb'a si nationalitatea romana. S'a pusu adeca stranepotii viteji si de mare sperantia ai lui Árpád, si rapiti de unu zelu patrioticu magiariu estraordinariu, ei au scuipatu invitatiunea romana de susu pâna josu, si au scârnuit'o, cătu iti era mai mare grăt'a se privesci la dens'a. Astfelui ne-au multiamitit ei bunavoint'a, cu care ne-amu aratatu fatia de densii invitandu'i la petrecerea nostra! Că cine au fostu faptutorii, firesce nu potemu scî, căci déca i-amu cunoșce in persoña, n'amu lasă lucrulu intru atât'a, ci amu cere satisfactiune pe cale legale. Scim numai atât'a, că au fostu unii dintre colegii nostri magiari. Noi amu vedintu faptulu loru nobilu si frumosu numai dupa ce s'a intemplatu; vedindu'lui ni s'a suiu sangele in fatia, si amu simtitu o durere nespusa in anima. Sermana limbă si naturom romana! — amu cugetat intru noi — pâna la atât'a ai ajunsu in patri'a ta, că se nu te poti arata in publicu nici pe unu momentu, fără de a fi batjocorita, scuipata in fatia?..

Inca dora amu fi uitatu cumva, totusi, acăsta batjocura originala si unica in felulu seu, déca s'ar fi intemplatu numai odata, si nu s'ar fi repetitudo de mai multe ori. Dar din ora cându s'a pusu invitatiunea nostra pe tabel'a universitatii, in decursu de mai multe dile inainte si dupa amédiadi, de căte ori treceau pe lângă dens'a, mai totudeauna o vedeam scuipata de nou si batjocorita, pâna ce in urma ne vediuram silita o luă josu, si a decide, că de acuma inainte, déca colegii magiari se pôta astfelui fatia de noi, se nu'i mai invitam la nici o petrecere romanescă.“

Stimate domnule Redactor!

In interesulu purului adeveru de o parte, de altă inse pentru a se convinge onoratulu publicu cetitoriu, pâna unde se respectă si cum se punu in practica in acăsta tiéra legile bucinat in lumea mare de liberaile si multiamitore pentru diversele nationalitati, vinu a ve relatul urmatorulu casu. In comitatul Albei inferiore s'a tînute congregatiune municipale in 13 ale I. c., cu care ocazie intre multe obiecte puse la ordinea dilei, a fostu si alegerea de presiedinte la sedri'a orfanala, care postu devenise vacantu inca in tîmn'a anului espiratu, prin mórtea regretatului ei presiedinte Duca, romanu de nationalitate. — Acestu postu, asteptam cu totu dreptulu, că se fia inlocuitu érasi prin unu romanu, pentruca abstragendu dela alte motive ce ne indreptatia la acăsta asteptare, amintescu singuru inprejurare, că acestu postu e fără de nici o inriuntia si valoare politica; asia amu asteptatua că „fratii“ unguri, cari altecum in congregatiunea comitatului sunt in majoritate considerabile, se reflectă din propri'a initiativa la majoritatea cea mare a locuitorilor din acestu comitat, carea e romana, si celu puçinu prin alegerea unui romanu in acestu postu, se arete fapte de „fratietate“ si buna intielegere intre densii si romanii, dela cari conditiuni depinde prosperarea si in florirea in specie a acestui comitat, in genere inse a intregei patrie. — Mare ilusione! căci de si candidatulu romanu este totu juristu absolutu dela universitatea din Bud'a-Pest'a, si functionédia că senatoru la magistratul din Alb'a-Juli'a de mai multi ani, majoritatea voturilor concentrânduse pe lângă Török Antal fostu inspectoru de dominiu in Miscreacu, fu alesu densulu. — Acesta este unu casu destulu de instructivu pentru noi romanii, spre a ne convinge odata, cătu pondu avemu se punemupre simtiulu de dreptate alu ungurilor, nepunendu in oficiul comitatului nici baremu unu romanu, caruia bietulu romanu se'si pôta descoperi plangerile si necasurile sale, pentruca acolo nu'lui intielege nime. Eta cum se respectă si la noi legea de egale indreptare a nationalitatilor, pâna la ce gradu se considera dreptulu toturor cetatenilor, cari concurgu cu filerulu loru la sustinerea si dotarea toturor oficialilor de statu, era cu sangere loru la apararea patriei comune! In urma nu potu lasă neamintita si inprejurare, carea m'a indignat pâna in adeneulu animiei mele — că notarii cercuali romani, alesi de către poporul romanu, sustinuti cu plati din sudorea si trud'a loru, candu au venit lucrul la votu, ori că s'a retrase cu totulu dela votu, ori au votat pentru Török. Onore puçinelor exceptiuni.

Permiteti'mi că totu cu acăsta ocazie se ve asiguru, că, dupa cum sciu eu din propri'a mea experientia de o parte, de altă din fontele celu mai competente, autoritatea nostra bisericésca precum pâna aci si-au plinitu detorintia si a fostu la culmea missiunei sale, candu a fostu vorba de aperarea drepturilor nostrilor confessionali si nationali, chiaru asia si astadi fatia cu nouu proiect de lege pentru scóele medie isi face a sada satorintia.*

Blasius, 23 Maiu 1880.

*) Relative la alegerea comunicata in acăsta corespondentia si la oricare alte alegeri din patri'a nostra, rogamu pe on. d-ni corespondenti si pe ori-care altulu,

— Despre adunarea representantilor municipali din comitatulu Albei inferiéra tînuta in 13 Maiu la Aiudu ne veni si alta corespondentie de dato Blasius din 29 Maiu, cam intardiata cu adeveratu, inspirata in se de sentimentulu dreptatiei si alu patriotismul curat. Dn. corespondente asteptase, că si altii, că in locul repausatului Basiliu Duca, fostu președinte alu scaunului (comisiunei, judecătoriei) orfanilor, se se aiéga totu unu romanu cu atâtua mai virtuosu, că din cei 200.000 (doue sute mii) locuitori ai acelui comitat $\frac{4}{5}$ parti sunt de nationalitate romanescă si $\frac{1}{5}$ parte de altele, precum si că din 31 functionari ai comitatului numai doui insi sunt romani, unu subprefect (szolgabiro), „care inse se uitatu de multu a se mai rogă lui Dumneidei in limb'a romanescă“, precum se exprime corespondentele nostru, apoi si unu vice-notariu. Cu tôte acestea, candidatulu romanu actualulu primariu subst. in Alb'a-Juli'a, că juristu cu praxa de mai multi ani, din 204 voturi castigă numai 82, era adversariulu seu 122. Se adaoge, că pressiunea de susu a fostu forte mare si agitatiunea in favorea lui Török forte via, era apoi că acesta cu ocazie a candu mersera unii dicatori comunali romani că se'i gratulodie, le-a datu unu responsu din cele mai brutalii infruntandu'i, că in anul 1848 romanii au datu focu Aiudului si au omorit multi unguri.

Dupa noi, bine a facut betranulu Török că s'a portat asia brutalu cu prea umilitii gratulanti, carii n'au sciutu ori n'au avutu curagiul se'i aduca si ei aminte de cele preste 100 de sate romanesci date flacarilor, de cei preste 6000 de romani omoriti nu in lupta dréptă, ci prin casele loru, sau la lucru de campu, sau pe drumuri. In fine forte bine facu alegatori magiari, că lipsescu pe romani mereu de atâta ilusuni absurdă căci isi facu ei despre „fratietate si dreptate.“

Dn. Corespondente e de parere, că romanii trebuie se'si apere interesele loru in press'a straina europeana. Subscriem si noi cu ambele mani acăsta opinione; ne permitem inse a observă, că publicitatea, că press'a cere spesse de multe mii si condeia decise, de votate, independent.

că se binevoiesca a tñé la cunoscuta axioma: Nihil mirari. Preste acăsta deseles ilusuni căte ne intimpina de 13 ani incocé, sunt o pedepsa de si aspra, darea prea bine meritata de forte multi romani din ambele tieri Transilvani'a si Ungari'a. Au fostu prea micu numerul acelora, carii n'au confundat nici odata moral'a cu politic'a, din contra partea cea mai mare a datu credientul copilarescu la promisiuni vane; ómeni prea seriosi, totuodata onesti, au fostu sedusi mereu de fruse seci, precum sunt: „Pe parola nostra de onore.“ „Fratii romani (Román testvérek);“ „interessu comunu;“ „pericole comune;“ „ursu de nordu;“ „némtü insielatoriu“ si alte vorbe de acestea góle, luate apoi indesertu si in batjocura. Asia ne trebue.

Red.

— (Timpulu.) In acăsta regiune amblă érasi de trei dile incocé ploii merunte, forte bine venite. Vegetatiunea escelenta.

Pretiurile cerealeloru

si altorii obiecte de traie au fostu la

1 Juniu st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa eualitatii	1	hectolitru fl.	8.40 - 9.40
Grâu, amestecat	1	„	6.90 - 7.90
Secara	1	„	5.40 - 5.80
Papusioiu	1	„	4.60 - 5.50
Ordu	1	„	4.60 - 5.50
Ovesu	1	„	3.70 - 4.10
Cartofi	1	„	2.50 - 3.50
Mazare	1	„	7.5 - 8.5
Linte	1	„	12.13 - 13.15
Fasole	1	„	7.5 - 8.5
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	37. - 40. -
Untura (unsore topita)	50	„	28. - 29. -
Carne de vita	1	„	44 - 46
Oua 10 de			20

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

19 Maiu st. v. 1880.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1	87.1/2 b.
Inprumutul Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	109.1/2	„
Obligatiuni dominiile cu 8%	105.	„
Creditu fonciariu rural cu 7%	95.	„
Inprumutul municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	103.	„
Actiunile calilor fer. (Berlin) din 1866 cu 5%	54.40	„
Obligatiuni din 1868 cu 6%	99.90	„
Prioritati cu 8%	121.1/4	„
Actiunile bancii Români'a din 1869	350.	„
Daci'a, comp. de ascur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	—	—
Romania, compania de ascur., din 1875 cu 8% act.	—	